

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Revisjon av konsesjonsvilkår for Øvre Namsen - Kommentarer til høringsuttalelser

Vi viser til revisjon av konsesjonsvilkårene for NTEs reguleringskonsesjoner i Øvre Namsen hvor vi er bedt om å kommentere høringsuttalelser til revisjonsdokumentet.

Innledningsvis vil vi påpeke at forutsetningene for revisjon av konsesjonsvilkår er klarlagt gjennom lovgivningen (Ot.prp. nr. 50, 1991-1992), retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer utarbeidet av Olje- og energidepartementet (OED) samt praksis i gjennomførte revisjonssaker.

NTE Energi AS (NTE) har lagt disse forutsetningene til grunn for utarbeidelsen av revisjonsdokumentet, og ved gjennomgangen av innkomne høringsuttalelser.

Av høringsuttalelsene ser vi at det er mange krav som går igjen i flere uttalelser. Dette gjelder krav til undersøkelser og utredninger i forkant av at det skal fastsettes nye konsesjonsvilkår. Videre er det bl.a. krav til magasinrestriksjoner, minstevannføring, og miljøbasert driftsvannføring i anadrom del av Namsen.

NTE har derfor valgt å kommentere alle høringsuttalelsene samlet nedenfor under pkt. 1. I pkt. 1.1 kommenteres krav om undersøkelser og utredninger. I pkt. 1.2 magasinrestriksjoner, pkt. 1.3 minstevannføringer og pkt. 1.4 miljøbasert driftsvannføring i anadrom del av Namsen.

Videre er det mange krav som fanges opp av NTEs internkontrollsystem, og med NVE som sektor- og tilsynsmyndighet. Dette er krav for å oppfylle vilkår knyttet til miljø og sikkerhet, bl.a. i forhold til terskler, gjengroing, rydding av trevirke, skilting og informasjon. Disse kravene kommenteres derfor ikke.

Krav om økonomisk kompensasjon til kommunene, eller privatrettslige krav som for eksempel erosjonsskader, båthold, brygger, veger og bruer, klima og isforhold er heller ikke kommentert fordi dette etter NTEs oppfatning ligger utenfor revisjonsinstituttet.

Selv om vi mener at erosjon i foreliggende sak ikke har noe med revisjon å gjøre, har vi knyttet noen kommentarer til temaet under pkt. 1.5. Dette fordi problemstillingen er nevnt i flere høringsuttalelser. Oppsummering og konklusjon har vi tatt inn pkt. 2.

NTE Energi AS

Postadresse
Postboks 2552
7736 Steinkjer

Besøksadresse

Sjøfartsgata 3
Steinkjer
E-post
nte@nte.no

Telefon

74150200

Bankkonto

1503 02 41549

Foretaksregisteret

988 340 715 MVA
Hovedkontoradresse
Sjøfartsgata 3
7736 Steinkjer

1. Kommentarer til høringsuttalelser til revisjonsdokumentet samlet

1.1 Krav om undersøkelser og utredninger

I mange høringsuttalelser er det påpekt at det bør iverksettes undersøkelser og utredninger i tilknytning til revisjon av konsesjonsvilkårene for Øvre Namsen, og før nye vilkår fastsettes.

NTE vil minne om forarbeidene til revisjonsinstituttet hvor det fremgår at utredningskravet ved en revisjon skal være moderate og ikke innebære noen ny konsesjonsbehandling, eller ny vurdering av tiltakene.

«Under enhver omstendighet er det ikke aktuelt med et utredningsomfang på tilnærmet nivå som ved konsesjonsbehandling. Det må tvert imot forutsettes at utredningsbehovet vil være moderat.» (Ot.prp. nr. 50, 1991-1992).

I andre revisjonssaker har det også vært hevdet at revisjonsdokumentet har vært mangelfullt og ikke tilstrekkelig grundig og utførlig. NVE har imidlertid tilbakevist kritikken under henvisning til at det ikke skal være opp til konsesjonæren å utrede revisjonsbehovet:

«En revisjonsprosess skal gi berørte interesser mulighet til å påpeke de skader og ulemper for allmenne interesser som er oppstått i forbindelse med reguleringen. Det er altså opp til de berørte parter å påpeke «hvor skoen trykker.» Det er, etter NVEs mening, ikke konsesjonærens oppgave å utrede seg frem til dette.» (Vinstra-innstillingen).

I pkt. 8.1 i revisjonsdokumentet har NTE listet opp alle relevante utredninger som er gjennomført i Namsenvassdraget, både tidligere og i tilknytning til selve revisjons-saken.

Det viktigste for NTE å få utredet, har vært å følge opp miljømålene i godkjent vannforvaltningsplan for vannregion Trøndelag (2016-2021). I Klima- og miljødepartementets godkjenningsbrev av 04.07.2016 er Tunnsjøelva ført opp som vannforekomst med miljømål som kan medføre krafttap (minstevannføring). Tiltakene skal videre avklares gjennom en grundig kost-nytte vurdering.

Tunnsjøelva er for øvrig også nevnt i NVE og Miljødirektoratets rapport nr. 49/2013, hvor minstevannføring er angitt som aktuelt tiltak.

NTE har derfor fått konsulentfirmaet Sweco til å gjennomføre en kost-nytte vurdering av ulike tiltak i Tunnsjøelva. Dette gjelder både i forhold til renovering av etablerte terskler, nye biotopforbedringer og ved slipp av minstevannføring.

Rapporten fra Sweco er vedlagt selve revisjonsdokumentet (vedlegg 8).

Videre har vi fått Sweco til å utarbeide et notat som vurderer behovet for miljøforbedrende tiltak i Røyrvikelva. Notatet er også vedlagt revisjonsdokumentet (vedlegg 7).

I tillegg har NTE de senere år gjennomført fiskebiologiske undersøkelser i alle reguleringsmagasin, samt Tunnsjøflyan (inntaksmagasin til Tunnsjødal kraftverk). Resultatene fra undersøkelsene er referert i revisjonsdokumentet under pkt. 9.1.

Etter NTEs oppfatning har vi gjennomført flere og grundigere undersøkelser og utredninger enn det som er forutsatt i forarbeidene til revisjonsinstituttet, OEDs retningslinjer og hva som er gjort i tilsvarende revisjonssaker.

NTE forutsetter også at NVE ved godkjenning av revisjonsdokumentet, har vurdert og tatt stilling til at nevnte utredninger har vært tilstrekkelig for å gjennomføre en forsvarlig revisjonsprosess.

Vi vil også bemerke at etter at de nye standardvilkårene er kommet på plass, vil sektormyndighetene - dersom det er behov for det - få et bredere hjemmelsgrunnlag for å kunne pålegge konsesjonæren å gjennomføre undersøkelser og tiltak.

1.2 Magasinrestriksjoner

Røyrvik, Lierne og Grong kommuner har i sitt brev av 17.06.2013 til NVE lagt frem krav til sommervannstander i Namsvatnet og Tunnsjøen. Kravene innebærer at magasinene skal være fulle til HRV minus 1 m pr. 1. juli, og at denne vannstanden minimum skal holdes til utløpet av august. I september tillates senkning med ytterligere 1 m.

For at det skal være adgang til å ta inn krav om fyllingsrestriksjoner i konsesjonene må disse begrunnes mht. ivaretagelse av konkrete miljøhensyn. Videre må innføring av fyllingsrestriksjoner stå i forhold til de ulemper tiltaket medfører for regulanten (produksjonstap), og i hele vassdraget sett under ett.

I forbindelse med revisjonen av Vinstravassdraget fant NVE at hensynet til opprettholdelse av produksjonskapasiteten i vassdraget tilsa at det ikke var grunnlag for å ta til følge krav om fyllingsrestriksjoner:

«Stortinget har gitt klare føringer på at en ved revisjon av reguleringskonsesjoner skal legge vekt på å holde oppe det eksisterende produksjonsgrunnlaget. Olstappen er både et reguleringsmagasin og inntaksmagasin for Nedre Vinstra kraftverk. Poenget med et reguleringsmagasin er nettopp å samle vann i perioder med høyt tilsig og lavt forbruk slik at dette kan benyttes ved høyt forbruk og lavt tilsig. En naturlig følge av dette er lave vannstander om våren/forsommeren. Reguleringsgrensene er en del av rammene for selve konsesjonen og kan derfor ikke endres i revisjonsprosessen. En ytterligere reduksjon av reguleringsmuligheten vil i praksis bety at regulanten ikke kan utnytte hele konsesjonen og ligger derfor etter NVEs syn utenfor revisjonsadgangen.»

OED sluttet seg til NVEs tilråding:

«OED viser til Stortingets føringer med hensyn til å opprettholde produksjonspotensialet ved revisjonssaker i størst mulig grad. Det vises videre til at det ikke er rettslig adgang til å snevre inn de ytre rammer for selve

konsesjonen, som er gitt gjennom reguleringsgrensene.»

I NVE og Miljødirektoratets rapport nr. 49/2013 er fyllingsrestriksjoner ikke nevnt som aktuelt tiltak for Øvre Namsen.

Heller ikke i godkjent vannforvaltningsplan er det vedtatt magasinrestriksjoner:

«Når det gjelder miljømål for reguleringsmagasiner som krever magasinrestriksjoner som tiltak, har departementet ikke godkjent disse og setter miljømål lik dagens tilstand. Magasinrestriksjoner vil i begrenset grad gi målbar økologisk forbedring, og ønske om magasinrestriksjoner er i hovedsak begrunnet utfra brukerinteresser (for eksempel landskap/friluftsliv). Bruk av magasinrestriksjoner vil ha betydning for kraftproduksjon og reguleringsevne. Det vil også ha konsekvenser for muligheten til å oppnå miljømål på nedstrøms elvestrekning. I tillegg har magasinene ofte viktige funksjoner for flomdemping, forsyningssikkerhet og brukerinteresser. Disse hensynene er imidlertid vanskelig å vurdere opp mot økologiske forbedringer. Departementet mener derfor at forslagene om magasinrestriksjoner ikke kan inngå som tiltak i miljømålfastsettelsen og heller må vurderes i den enkelte revisjonssak der dette er aktuelt.» (Klima og miljødepartementets brev av 04.07.2016)

I revisjonsdokumentet (side 48 og 49) har NTE beregnet konsekvensene av kommunenes krav til magasinfylling. Kravene innebærer betydelig tap i inntekt og kraftproduksjon, anslagsvis årlig tap på ca. 24 mill. kr. Av dette er ca. 12 mill. kr (35 GWh) rent tap på grunn av flom (kraftprisforventning 2020).

Restriksjoner på bruk av magasinene vil i tillegg medføre lavere flomdemping og fare for erosjon rundt magasinene, og i vassdragene nedstrøms. Mer tvungen produksjon i fiskesesongen når det er vått, der samtidighet i tvungen produksjon og høyt naturlig tilsig, vil gi uønsket høy vannføring for fiskeinteressene i Namsen.

Det er heller ikke mulig å oppfylle magasinrestriksjoene helt i tørre år fordi man ikke har tilgang på vann, og fordi magasinrestriksjoene er i konflikt med hverandre. Videre fører strenge restriksjoner til manglende overholdelse av avtale om minstevannføring på 50 m³/s i den anadrome delen av Namsen, samt brudd på konsesjonstapping i øvre del av Namsen (12 m³/s ved Bjørnstad).

I enkelte høringsuttalelser er det hevdet at utnyttelse av magasinene har endret seg mye sammenlignet med tidligere bruk. Dette vil NTE tilbakevise, og vi viser til redegjørelse om fyllingsforholdene i magasinene i vårt brev til NVE av 08.08.2016.

Siden statistikk for bruken av magasinene viser at det normalt er god fylling sommerstid, er NTE av den oppfatning at det ikke er aktuelt å innføre nye restriksjoner på bruken av magasinene i Øvre Namsen.

Vi ser også at magasinkommunene i høringsuttalelsene til revisjonsdokumentet har tonet ned sine krav til absolutte magasinrestriksjoner.

1.3 Minstevannføring

Forarbeidene til revisjonsinstituttet legger opp til en restriktiv praksis med tanke på revisjon av vilkår knyttet til minstevannføring. Hvis pålegg av minstevannføring vil medføre produksjonstap, skal det etter føringer gitt i forarbeidene mye til før slike tiltak skal tillates:

«Det legges opp til at skjerpede vilkår om minstevannføring kun bør pålegges hvor spesielle hensyn tilsier det. I eldre konsesjoner vil endring av manøvreringsreglementet måtte veies opp mot de etablerte og tilvante tilstander i vassdraget gjennom en årrekke. Som ved revisjon vil det være grenser for hvor tyngende vilkår som kan pålegges.» (understreket av oss)

Skjerpede vilkår om minstevannføringer vil medføre produksjonstap som tilsvarende vil svekke landets totale kraftproduksjon. Ved vurdering av om det bør pålegges skjerpede vilkår om minstevannføring, må dette tapet vurderes opp mot den miljømessige vinning.» (Ot.prp. nr. 50, 1991-1992)

De føringene som følger av forarbeidene, og etablert praksis om å være varsom med å pålegge minstevannføring, er også fulgt opp i OEDs retningslinjer for revisjon (OED 2012). Her er det utdypet hva som menes med spesielle hensyn i forhold til pålegg om minstevannføring, og dette vil bero på følgende forhold:

1. Berørte områders verdi og potensiale
  - a. Om vassdraget ligger sentralt i områder med stor verdi for friluftsliv og landskapsopplevelse.
  - b. Om vassdraget har stor verdi for fisk eller fiske, eller har stort potensial.
  - c. Om vassdraget er viktig for utvalgte, truede eller nært truede naturtyper, eller arter som er truede eller nært truede, prioritert etter naturmangfoldloven eller inngår som nasjonal ansvarsart.
2. Avbøtende tiltaks virkning på berørt verdi
3. Avbøtende tiltaks produksjonstap og kostnad.

På bakgrunn av ovennevnte forutsetninger, føringer og retningslinjer har NTE følgende vurderinger av fremsatte krav til minstevannføringer på de utbygde elvestrekningene:

1.3.1 Øvre del av Namsen

Manøvreringsreglementet for regulering av Namsvatnet (kgl. res av 25.06.1948) inneholdt ikke noe pålegg om minstevannføring. NTE praktiserte likevel å avgi 3 m³/s gjennom Namsvassdammen til Namsen.

Manøvreringsreglementet for Namsvatnet ble endret ved kgl. res av 04.09.1964 med følgende bestemmelse om minstevannføring:

«I tiden 1. november – 30. april skal det tappes minst 2 m³/s fra Namsvatna til Namsen. I tiden 1. mai – 31. oktober skal tappingen fra Namsvatna tilpasses slik at vassføringen ved Bjørnstad V.M. ikke kommer under 12 m³/s uten i kortere perioder.»

Dette regime for tapping av minstevannføring til øvre del av Namsen har vært praktisert i over 50 år, og miljøforholdene langs elva har tilpasset seg i betydelig grad. Differensiert tapping hvor en om vinteren avgir minst 2 m³/s fra Namsvatna, og sommerstid prioriterer å tappe slik at man ivaretar 12 m³/s ved Bjørnstad er etter NTEs oppfatning meget fornuftig. Dette fordi strekningen ved Bjørnstad og videre nedover i Namsen, er viktige oppvekstområder for namsblank og har bestand av storvokst ørret. Fiske er her attraktivt, dessuten er denne delen av Namsen mest eksponert for innsyn, både i forhold til fast bosetting, jernbane og E6.

Bestemmelsen tilgodeser også en noe bedre fylling av Namsvatnet sommerstid, enn om en hadde tappet 2 m³/s Namsvatnet hele året. Et slik minstevannføring fra Namsvatnet, og uten krav om 12 m³/s ved Bjørnstad, ville i tillegg medført svært lave vannføringer ved Bjørnstad i tørre perioder sommerstid. Dersom en tapper 2 m³/s fra Namsvatnet hele året, og samtidig skal ivareta et krav på 12 m³/s ved Bjørnstad sommerstid, innebærer dette vesentlig dårligere fylling av Namsvatnet.

I godkjent vannforvaltningsplan er det ikke lagt til grunn endret regime for minstevannføring i denne delen av Namsen, men kun fysiske tiltak som for eksempel terskler og biotopforbedringer fra Namsvatnet til Namskroken.

Med unntak av de øverste 6 km som ligger i Røyrvik kommune, ligger denne strekningen av Namsen i hovedsak i Namsskogan kommune.

Namsskogan kommunen støtter i sin høringsuttalelse dagens regime for tapping av minstevannføring fra Namsvatnet, og anbefaler at den videreføres.

1.3.2 Røyrvikelva

I henhold til notat utarbeidet Sweco og som er vedlagt revisjonsdokumentet, anses ikke Røyrvikelva å inneha verdier som medfører at en kan pålegge slipp av minstevannføring i et kost-nytte perspektiv.

Heller ikke i NVE og Miljødirektoratets rapport nr. 49/2013 eller i godkjent vannforvaltningsplan, er det gitt miljømål som innebærer verken fysiske tiltak eller slipp av minstevannføring i Røyrvikelva.

1.3.3 Tunnsjøelva

Gjeldene manøvreringsreglement har ingen bestemmelser om slipp av minstevannføring til Tunnsjøelva fra Grøndalsdammen. Miljøforholdene i elva har i betydelig grad tilpasset seg etter siste regulering, for mer enn 50 år siden.

I NVE og Miljødirektoratets rapport nr. 49/2013 er minstevannføring i Tunnsjøelva ført opp som aktuelt tiltak av hensyn til anadrom- og relikts laks. Anslått krafttap er vurdert til mindre enn 5 GWh pr. år.

Det er imidlertid feil at Tunnsjøelva er anadrom (ligger ca. 15 km ovenfor anadrom del av Namsen). Når det gjelder relikts laks (namsblank) hadde nedre del av Tunnsjøelva tidligere en bestand, men ved undersøkelser så sent som i 2018 ble det ikke funnet namsblank i Tunnsjøelva (NINA-2018).

I godkjent vannforvaltningsplan er Tunnsjøelva ført opp som vannforekomst med miljømål som kan medføre krafttap (minstevannføring). Om tiltaket skal gjennomføres må avklares gjennom en grundig kost-nytte vurdering.

Undersøkelser som Sweco har gjort viser at det i kombinasjon med fysiske tiltak, kan oppnås stor miljønytte selv ved slipp av små vannmengder.

NTE har tidligere uttalt at vi vil avvente til høringen av revisjonsdokumentet før vi tar stilling til slipp av minstevannføring i Tunnsjøelva, bl.a. mht. status for namsblanken. I Namsskogan kommunes høringsuttalelse er det anført rehabilitering av terskler og biotopforbedringer, og at en minstevannføring først må vurderes etter utførte tiltak.

I dagens konsesjonsvilkår er det ikke hjemmel til pålegge NTE etablering av terskler og biotopforbedrende tiltak i Tunnsjøelva. Som nevnt i revisjonsdokumentet, pkt. 8.3.3, er det etablert 9 terskler i elva i samarbeid med lokale interesser. På grunn av manglende avklaring mht. vedlikehold har mange av disse tiltakene mistet sin funksjon.

Hjemmel for pålegg av terskler og biotopforbedrende tiltak i Tunnsjøelva, vil ikke komme på plass før nye standardvilkår er innført i de nye konsesjonene. NTE vil imidlertid ikke vente på de nye vilkårene med å gjennomføre tiltak i Tunnsjøelva. På bakgrunn av tidligere rapport har vi bedt Sweco utarbeide en tiltaksplan for Tunnsjøelva som vil bli oversendt NVE til godkjenning. Før godkjenning vil planen også bli utsendt på høring. Vi har drøftet saken med NVEs regionkontor, og fått tilbakemelding om at en slik plan kan godkjennes i henhold til eksisterende konsesjonsvilkår (post 18 i vilkårene i henhold til kgl.res. av 10.07.1959).

Så snart en plan er godkjent av NVE, vil NTE starte byggingen av tiltakene.

NTE er usikker på om det i henhold til OEDs retningslinjer foreligger spesielle hensyn mht. slipp av minstevannføring i Tunnsjøelva.

Sweco har vurdert dette i sin rapport: «*Tunnsjøelva - vurdering av miljøforbedrende tiltak*». Rapporten er vedlagt revisjonsdokumentet. Her fremgår:

- «For Tunnsjøelva er det forholdet til om vassdraget har stor verdi eller stort potensial for fisk eller fiske (ovennevnte pkt. 1b under 1.3) og avbøtende tiltaks virkning og kostnad som er relevant i vurdering om det kan stilles krav til minstevannføring. Elva anses ikke å ha tungtveiende verdier knyttet til de andre nevnte temaene. For fisk og fiske vurderes følgende for hvert tema:*
- Nasjonalt laksevassdrag: Namsenvassdraget er nasjonalt laksevassdrag. Likevel ender anadrom strekning 15 km nedstrøms elvas utløp i Namsen, og dette er derfor ikke relevant.*
  - Lokaliteter med relikte laks: Namsblanken har leveområder i nederste del av Tunnsjøelva, og denne i seg selv kan vurderes å være innslagspunktet for at minstevannføring kan pålegges. Likevel er det et stort restfelt til disse deler av elva med en årlig middelvannføring på 3,2 m³/s. Ved pålegg av minstevannføring i den størrelsesorden som veilederen (OED 2012) legger opp til (kost-nytte, ikke*

vesentlig produksjonstap) kan det ha relevant betydning på laveste ukesmiddel som regnes som flaskehals, også i antatte leveområder for namsblank.

- *Innlandsfisk og store fiskeinteresser, samt potensiale for dette: Tunnsjøelva var før reguleringen kjent som en attraktiv fiskeelv, mens i dag ligger hovedinteressen i områdene nedstrøms kraftverksutløpet. Elva må anses å være en attraktiv fiskeelv, men samtidig finnes det tilsvarende attraktive områder i hele Namsen oppstrøms Aunfoss. Elva skiller seg dermed ikke ut i regionen som en særs attraktiv fiskeelv. Likevel er det et visst potensial om forbedringer av fiskeforholdene, spesielt i øvre deler der fysiske tiltak og minstevannføringen vil bidra i positiv retning.»*

Som nevnt har Namsskogan kommune i sin høringsuttalelse bedt om at en minstevannføring først vurderes etter utførte biotopforbedringer og tiltak.

NTE vil derfor foreslå at det blir inntatt en prøveordning for slipp av minstevannføring til Tunnsjøelva i det nye manøvreringsreglementet. Vi foreslår at ordningen gjøres gjeldende i 5 år etter fastsettelse av nytt manøvreringsreglement. I prøveperioden skal det prøves ut forskjellige minstevannføringslipp mellom 0 og 0,3 m³/s fra Grøndalsdammen til Tunnsjøelva.

Innen fastsettelse av nytt manøvreringsreglement er også aktuelle tiltak og biotopforbedringer i Tunnsjøelva på plass, og miljøeffekten kan dokumenteres.

I prøveperioden skal det også foretas nødvendige målinger og undersøkelser for å skaffe grunnlag for å fastsette endelige vannslippingsgrenser basert på kost-nytte. Vi gjør oppmerksom på at slipp av minstevannføring til Tunnsjøelva på 0,3 m³/s hele året, vil representere et årlig krafttap på ca. 5 GWh, noe som samsvarer med det som er nevnt i NVEs og Miljødirektoratets rapport nr. 49/2013.

1.3.4 Namsen nedenfor Nedre Fiskumfoss

For stekningen i Namsen, fra samløpet med Tunnsjøelva og videre nedover, foreligger ingen bestemmelser om minstevannføring i gjeldende konsesjoner. NTE inngikk imidlertid på et tidlig tidspunkt en frivillig avtale (gentlemens agreement) med Namdal laksestyre som på anadrom strekning sikret elva en minstevannføring på 30 m³/s.

Etter at den store overføringen var gjennomført (kgl. res. av 10.07.1959) ble det inngått en formell avtale med samtlige grunneierlag i Namsen om bl.a. minstevannføring i den anadrome delen av Namsen. Minstevannføringen er fastsatt til 50 m³/s nedenfor Nedre Fiskumfoss kraftverk i juli og august. Minstevannføringen måles i dag ved vannmerke Tørrisdal, noen kilometer nedenfor Nedre Fiskumfoss. Avtalen om minstevannføring er inngått som en del av et rettsforlik knyttet til tidligere vassdragsreguleringsskjønn. Rettsforliket/avtalen er tinglyst på samtlige eiendommer som har fiskerett i Namsen nedenfor Nedre Fiskumfoss.

Etter sterk anmodning fra fiskeinteressene har NTE utvidet ordningen med minstevannføring på 50 m³/s til å gjelde hele året.

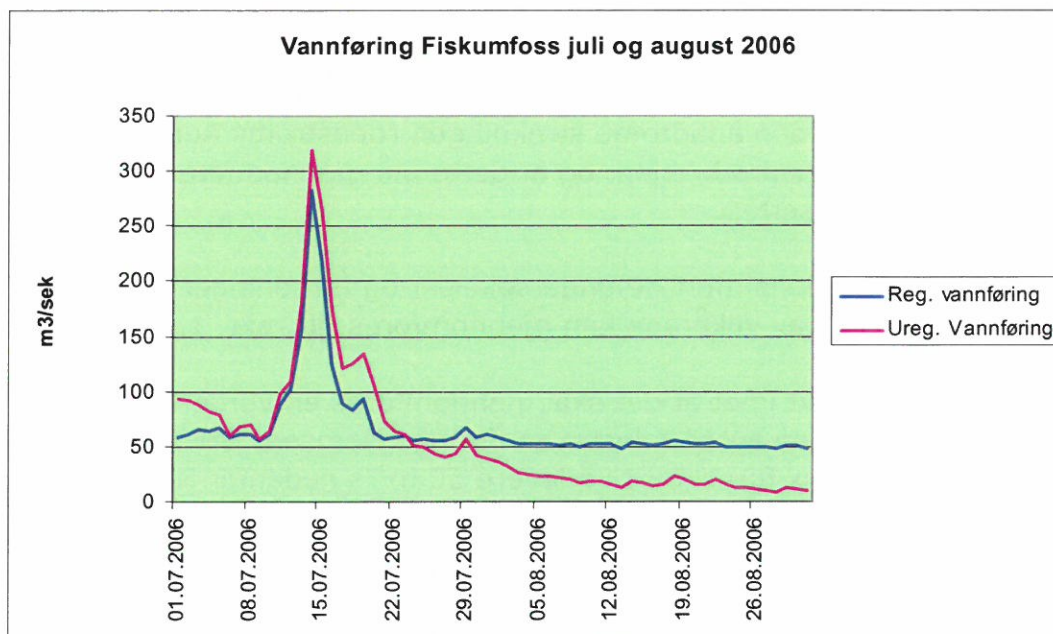

Ordningen kan avvikes i spesielle tilfeller dersom tilstrekkelig vannmengde ikke kan leveres fra Tunnsjødal kraftverk, men må tappes fra Grøndalsdammen.

Minstevannføringen på 50 m³/s hele året var også tema i forbindelse med NVEs vedtak om konsesjonsfritak for et nytt Nedre Fiskumfoss kraftverk. I NVEs vedtak av 05.12.2016 er det på side 7 påpekt fra NTE at det også utenom fiskesesongen (juli og august) er innført en selvpålagt minstevannføring nedstrøms Nedre Fiskumfoss på 50 m³/s.

Minstevannføringen på 50 m³/s i Namsen er meget gunstig sammenlignet med alminnelig lavvannføring på ca. 11 m³/s. Minstevannføringen er viktig for ungfiskproduksjonen, utøvelse av fiske samt for å forhindre fiskesykdommer og skade pga. forurensning.

Figuren under viser vannføringen ved Nedre Fiskumfoss i en tørr periode i slutten av juli, og i august 2006. Minstevannføringen på 50 m³/s sikret Namsen en god vannføring, sammenlignet med en simulert vannføring på ca. 10 m³/s i uregulert situasjon.

Offentlig statistikk viser en økning av laksefangstene i vassdraget etter reguleringene.

Fjorårets laksesesong var i store deler av Norge preget av lav vannføring og høy vanntemperatur. På tross av dette var Namsen et av få vassdrag som hadde god fangst i 2018, mye takket være den gunstige minstevannføringen.

I dag er det få som husker tilbake til hvordan situasjonen var i Namsen i tørre somre før reguleringen. Vedlagt følger to utklipp som beskriver dette nærmere. Den ene er et intervju med tidligere formann i styret for Namsen grunneierforening, Tom Riise Hansen.

Her fremgår bl.a. som vist i vedlegg 1:

«På en måte er vannføringa i Namsen en «ikke sak» for oss i dag. Slik det ligger an virker avtalen om minimumsvannføring på 50 kubikkmeter pr. sekund ved Fiskumfoss tilfredsstillende.....En annen sak er at vi i en skikkelig tørrsommer nok ville ha oppdaget verdien av jevn tapping. Det sier seg sjøl at man ved en minstevannføring på ned mot 15-20 kubikkmeter, slik det faktisk var noen ganger før regulering, ville blitt helt umulig for laksefisket.....Riise Hansen er ikke i tvil om at reguleringen har hatt bare positive virkninger for laksefisket.»

Det andre utklippet er en kronikk i TrønderAvisa skrevet av journalist Ola Hjulstad. Her fremgår bl.a. som vist i vedlegg 2:

«Det er sjelden eller for ikke å si aldri at noen nevner det meget positive om minstevannføringen på 50 kubikkmeter vann pr. sekund ved Fiskumfossen. Sjølsagt er det i en tørrsommer at dette vil merkes best. Det er under en langvarig tørkeperiode en absolutt forutsetning at man har denne avtalen.....Målinger har vist at minstevannføring før regulering kom ned i 13 kubikkmeter pr. sekund ved Fiskumfoss, ja kanskje noe mindre også. Enhver laksefisker vil forstå at fisket da nærmest måtte ha foregått på land.»

I flere høringsuttalelser er det nevnt at det må gjennomføres utredninger av optimal minstevannføring på hele den anadrome strekningen (nedstrøms Aunfoss kraftverk) med særskilt fokus på lakseproduksjon, og at dette må gjennomføres før nye konsesjonsvilkår skal fastsettes.

For det første har NTE gjennomført de undersøkelser og utredninger som er tilstrekkelig til at revisjon av vilkårene kan gjennomføres, jfr. pkt. 1.1 ovenfor.

For det andre er NTE sterkt imot at det skal gjennomføres en vurdering/evaluering med tanke på en endring av avtalt minstevannføring i Namsen. Gjennom avtalen med grunneierne er NTE juridisk forpliktet til å levere 50 m³/s nedenfor Nedre Fiskumfoss i juli og august. Vi ser derfor store rettslige utfordringer ved å endre en slik ordning.

Basert på mange års erfaringer fungerer også ordningen som nevnt meget tilfredsstillende, både i forhold til utøvelse av fiske, ungfiskproduksjon, samt for å forhindre fisesykdommer og skade pga. forurensning.

Etter sterkt påtrykk fra fiskeinteressene har NTE som nevnt, innført en selvpålagt minstevannføring på 50 m³/s resten av året, dvs. også utenom juli og august. I praksis vil denne bestemmelsen ha betydning for vannføringen i Namsen i september og deler av oktober, frem til vintertappingen av magasinene i Øvre Namsen starter. Det vil si i den viktige gyteperioden for laks og sjøørret.

Den selvpålagte minstevannføringen på 50 m³/s resten av året er NTE villig til å vurdere nærmere. Her vil vi i det nye manøvreringsreglementet foreslå at det blir fastsatt en prøveordning i 5 år for fastsettelse av minstevannføringen i Namsen (utenom juli og august). I prøveperioden skal det prøves ut forskjellige vannføringer

inntil 50 m³/s målt ved vannmerke på Tørrisdal. Det foretas nødvendige målinger og undersøkelser for å skaffe grunnlag for å fastsette endelig minstevannføring ved prøveperiodens utløp.

Hensynet til vannføring i gyteperioden samt behovet for fylling av magasinene i Øvre Namsen, skal vektlegges særskilt.

1.4 Miljøbasert driftsvannføring i anadrom del av Namsen

I flere høringsuttalelser er det stilt krav om miljøbasert driftsvannføring i anadrom del av Namsen, dvs. nedenfor Aunfoss. I NVEs og Miljødirektoratets rapport nr. 49/2013 er også miljøtilpasset driftsvannføring i kraftverkene nevnt som tiltak.

NTE har i en årrekke jobbet med interne retningslinjer som gir klare føringer for drift og regulering av kraftverkene i Namsen. I disse retningslinjene er laksen særskilt ivarettatt, og ved utforming av retningslinjene har det vært et samarbeid med Namsen grunneierforening.

Elvekraftverkene i Namsen produserer løpende på tilført vann fra Namsvassdammen og Tunnsjødal kraftverk, i tillegg til tilsiget fra frifeltet. Ved Nedre Fiskumfoss tilstrebes en jevn kjøring med myke overganger for å unngå problemer med stranding av fisk. Når produksjonen reduseres skal vannstanden målt ved vannmerke Tørrisdal, noen km nedenfor Nedre Fiskumfoss, ikke senkes mer enn 10 cm pr. time.

NTE er i ferd med å bygge nytt kraftverk i Nedre Fiskumfoss, som vil gi gode løsninger og tiltak knyttet til flere av revisjonskravene i den anadrome delen av Namsen, bl.a. i forhold til muligheten for jevn kjøring og myke overganger.

NTE kan imidlertid være villig til at det blir inntatt en bestemmelse i nytt manøvreringsreglement som har en formulering om myke overganger, for eksempel:

«Ved reduksjon i driftsvannføringen nedenfor Nedre Fiskumfoss skal det utvises forsiktighet slik at fisk i elveprofilets ytterkant skal få tid til å trekke seg inn mot sentrum.»

Denne formuleringen må gjelde nedenfor Nedre Fiskumfoss. Riktig nok strekker anadrom del av Namsen seg videre oppover til Aunfoss, ca. 8 km fra Nedre Fiskumfoss. Men Aunfoss kraftverk er ikke teknisk utrustet for å kunne ivareta myke overganger i alle situasjoner. Dette gjelder spesielt ved uforutsette utfall av aggregat. Utbygd elvestrekning er ca. 2 km, og kraftverket er ikke installert med omløpsventil for å kompensere for bortfall av driftsvannføring.

NTE vil i etterkant av en slik bestemmelse i nytt manøvreringsreglement, foreta nødvendige målinger og undersøkelser nedenfor Nedre Fiskumfoss for å dokumentere hvor mye vi kan redusere driftsvannføringen uten at det oppstår fare for stranding av fisk.

1.5 Erosjon

Som nevnt i revisjonsdokumentet er erosjonsskader i hovedsak et privatrettslig anliggende, og har vært tema i flere skjønn som har blitt avhjemlet i forbindelse med reguleringene i Øvre Namsen.

I tillegg er det inngått en rekke forlik om erstatninger/tiltak for erosjonsskader.

Overvåking av erosjon rundt magasinene og langs utbygde elvestrekninger blir ivaretatt gjennom NTEs internkontrollsystem, og med NVE som sektor- og tilsynsmyndighet.

NTE er ikke kjent med at det foreligger erosjonsskader som er så omfattende at det berører allmenne interesser.

NVE har i tidligere revisjonssaker også fremholdt at erosjon i utgangspunktet er et privatrettslig forhold, men at erosjonsproblemer av større omfang likevel må sies å representere et offentlig forhold som allmennheten har interesse av at blir ivaretatt. Ved vurdering av om erosjon er å anse som et privat eller allment forhold, sonderer NVE derfor mellom større og mindre erosjonsproblemer:

«Erosjon er et kjent problem i regulerte vassdrag og en vanlig følge av reguleringer. Mindre erosjonsproblemer av privatrettslig karakter forutsettes ivaretatt i vassdragsskjønn. Erosjon av større omfang må sies å være av allmenn interesse.» (NVEs innstilling i Årdalsvassdraget)

Under revisjonsprosessen for Øvre Namsen, ble vi enige med Røyrvik og Lierne kommuner om at NTE skulle kartlegge status for erosjon rundt magasinene.

For Limingen deltok også ÅVF i kartleggingen.

Kartleggingen ble gjennomført i 2018 av konsulentfirmaet Sweco. Resultatene viser at det er små erosjonsproblemer rundt Namsvatnet og Tunnsjøen.

De områdene med erosjonsskader rundt Limingen, ble i all hovedsak påvist i løsmasser ved utløp av bekker og elver. I flere av områdene knyttet til jordbruk i sørlige deler av Limingen, er elveløpene sikret tidligere, noe som i stor grad ser ut til å holde erosjonen i sjakk. Det er også en del tilfeller av at elveløpet har gravd seg ned til grovere substrat, og erosjonen har stabilisert seg.

Områder hvor det i henhold til kartleggingen er foreslått tiltak ved Namsvatnet og Limingen, vil bli fulgt opp av NTE og NTE/ÅVF som et privatrettslig anliggende.

2. Oppsummering og konklusjon

2.1 Miljøtilstand

Som nevnt i revisjonsdokumentet er det generelt god miljøtilstand i vassdraget og liten konflikt mellom kraftinteressene og allmenne interesser. I den anadrome delen av Namsen har reguleringene og gjennomføring av flere tiltak, etter NTEs oppfatning hatt en positiv virkning for produksjon av laks og for fiske.

2.2 Undersøkelser og utredninger

Utførte undersøkelser er tilstrekkelig til at revisjon av konsesjonsvilkårene for Øvre Namsen kan slutføres uten ytterligere utredninger.

2.3 Magasinrestriksjoner

NTE mener at det ikke er aktuelt å innføre nye restriksjoner på bruken av magasinene i Øvre Namsen. Dette av hensyn til kraftproduksjon, forsynings-sikkerhet, tapping av minstevannføring til Namsen, flomdemping og for å forhindre erosjon rundt magasin og langs utbygde elvestrekninger.

Statistikk for bruken av magasinene viser også at det sommerstid normalt er god fylling av alle magasinene.

2.4 Minstevannføring

2.4.1 Øvre del av Namsen

Nåværende regime for tapping av minstevannføring til Namsen fra Namsvassdammen bør videreføres.

2.4.2 Røyrvikelva

Det er ikke aktuelt med tapping av minstevannføring til Røyrvikelva.

2.4.3 Tunnsjøelva

Minstevannføring fra Grøndalsdammen til Tunnsjøelva gjennomføres som en prøveordning i 5 år, hvor en i kombinasjon med etablering av fysiske tiltak tester ut ulike vannføringsslipp fra 0 til 0,3 m³/s basert på kost-nytte.

2.4.4 Namsen nedenfor Nedre Fiskumfoss

Etter avtale med rettighetshaverne er NTE juridisk forpliktet til å ivareta 50 m³/s i juli og august.

Minstevannføringen utenom juli og august gjennomføres som en prøveordning i 5 år. I prøveperioden testes ulike vannføringer inntil 50 m³/s målt ved vannmerke på Tørrisdal. Hensynet til vannføring i gyteperioden samt behovet for fylling av magasinene i Øvre Namsen, skal vektlegges særskilt.

2.5 Miljøbasert driftsvannføring i anadrom del av Namsen

Nytt kraftverk i Nedre Fiskumfoss vil gi gode løsninger og tiltak knyttet til flere av revisjonskravene i den anadrome delen av Namsen, bl.a. i forhold til muligheten for jevn kjøring og myke overganger.

NTE kan være villig til at det blitt inntatt en bestemmelse i nytt manøvreringsreglement om myke overganger i Namsen nedenfor Nedre Fiskumfoss.

2.6 Erosjon

Det er små problemer knyttet til erosjon rundt magasinene i Øvre Namsen.

Områder hvor det i henhold til gjennomført kartlegging er foreslått tiltak ved Namsvatnet og Limingen, vil bli fulgt opp av NTE og NTE/ÅVF som et privatrettslig anliggende.

Med hilsen

Kenneth Brandsås
adm. direktør

Bjørn Høgaas
fagansvarlig

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift

Vedlegg (2)

Vann som "ikke-sak"

- På en måte er vannføringa i Namsen en "ikke-sak" for oss idag. Slik det ligger an virker avtalen om minimumsvannføring på 50 kubikkmeter pr. sekund ved Fiskumfoss tilfredsstillende. Den siste tida har det ikke vært nødvendig med særlig tilskudd til vannføringa, slik været har artet seg. En annen sak er at vi i en skikkelig tørrsommer nok ville ha oppdaget verdien av jevn tapping. Det sier seg sjøl at man ved en minstevannføring på ned mot 15-20 kubikkmeter, slik det faktisk var noen ganger før regulering, ville blitt helt umulig for laksefisket.

Omtrent slik falt ordene da formannen i Namsen Grunneierforening, Tom Riise Hansen i Grong, ble bedt om en kommentar i spørsmålet om reguleringsvirkninger i Namsen.

Riise Hansen er ikke i tvil om at regulering har hatt bare positive virkninger for laksefisket. At det sesongen 1993 ble elendige resultater mener han har andre årsaker.

Dermed kan man slå fast at forholdet regulering/laksefiske ikke opptar Namsen Grunneierforening i form av et problem. Derimot er man engasjert når det gjelder den flerbruksplanen for Namsen som er under arbeid - og ellers av saker som gjelder gjenstående forbygningsarbeider.

Ola -93

Laksefiske gjennom tidene

Det foreligger statistikk for laksefiske i elvene i Namdalen fra 1886 og fram til dags dato. Statistikken "lyver" i den forstand at man neppe har fått med seg alle laksene. Antall kilo vil bli feil, men tendensen ved fiskets utvikling kan statistikken fortelle noe om. Hvor mye som er tatt i de enkelte vassdrag får man ikke vite, men at Namsen har gitt fra seg det aller meste er det ingen tvil om.

I 1886 ble notert 12.502 kilo ved elvefisket. Så fikk man en periode hvor fangstene årlig lå på rundt 9.000 kilo. For hele den lange perioden fra århundreskiftet og fram til 1935 var det svingninger mellom ca. 12.000 og ca. 17.000 på årsbasis. Dårlig fiske kunne noteres for årene 1936 til 1941, med et lavmål i 1941 med 2.964 kilo.

Hva så med fisket etter at Namsen ble regulert. Namsvatna ble regulert fra og med 1951, Tunnsjøen et tiår før.

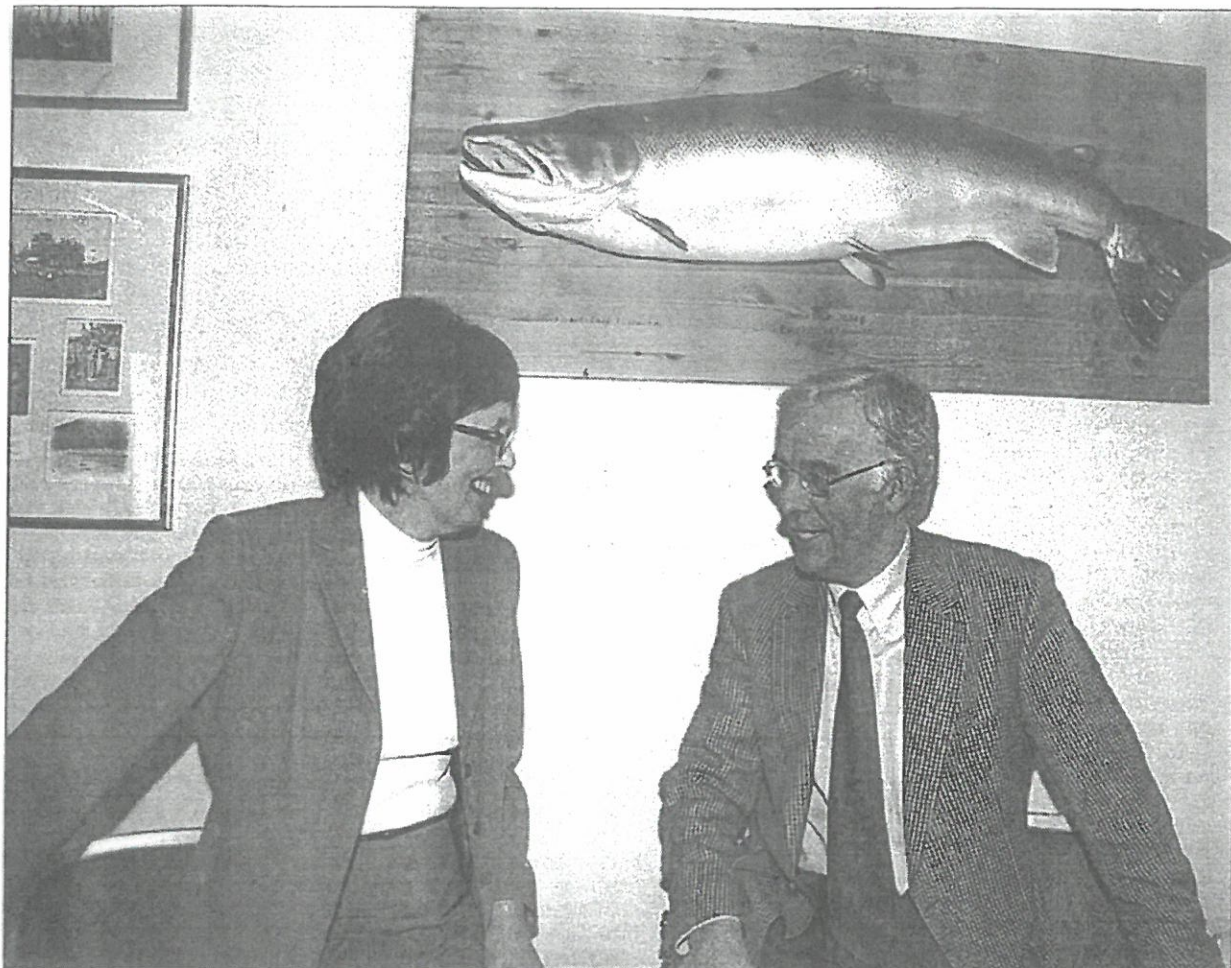
Sakte men sikkert tok laksefisket seg opp. På slutten av 1960-tallet kom årets fangster opp mot 20.000 kilo. Så ble det igjen betydelig økning fra 1973 av.

Formann i styret for Namsen Grunneierforening, Tom Riise Hansen (ved årene) intervjues av Ola Hjulstad. (Foto: Steinar Johansen).

REDDET LAKSEN: Uansett hva Rieber-Mohn - her sammen med Gidsken Sellæg Asbøll på laksemøtet i Overhalla - måtte mene, er det Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk/ Staten som reddet laksefisket i Namsen, skriver Ola Hjulstad.

DET SKAL ikke bestrides at laksemøtet i Overhalla var en historisk hending. Forman-

Tenkte Rieber-Mohn på Namsen da han i følge pressen sa at «vassdragsreguleringer har ødelagt mest» for vilaksen? I så fall var han på ville vannveger.

nen i villaksutvalget, Georg Fredrik Rieber-Mohn ble hyllet som en helt, het det i Trønder-Avisa. Dette fordi man så på hans og utvalgets innspill som utrolig viktig med tanke på å bevare villaksen. Som kjent har man gjennom lang tid vært meget engstelig for laksens videre skjebne. Oppdrettslaks har vært til og er en trussel for den virkelig ville laksen. Man har også andre skremser som lurer i kulissene. Det gjelder ikke minst parasitten Gyrodactylus Salaris. Den angriper laksyngel, hvilket har ført til omfattende brakklegging av lakseførende vassdrag. I det største laksevassdraget i fylket, Namsen, har man unngått angrep til nå.

TA

KRONIKK

Ola Hjulstad

man oppholdt seg meget nær Namsen. Hva dette vassdraget betyr i flere sammenhenger har jeg vært inne på mange ganger. Det gjelder kraftproduksjon, fiske av laks og ørret, ren rekreasjon og ellers naturopplevelser. Det er ikke nødvendig å gå i detalj. Namsen har mange venner, og den er verdsatt for sin verdiskapning.

Så langt er det utvilsomt full enighet. Derimot, når det gjelder Rieber-Mohn og hans signingsferd, er det ikke bare å si ja og amen. Den tidligere riksadvokaten sa nemlig, i følge pressen, at «vassdragsreguleringer har ødelagt mest».

Et slikt utsagn gir grunn for å spørre: Tenkte Rieber-Mohn på Namsen da han uttrykte seg slik, i og med at han nær sagt befant seg ved elvebredden?

I så fall var han på ville vannveger. Han kjente ikke historien.

LAKSEFISKET i Namsen har rike tradisjoner. I sin tid bygget man laksegårder, ikke minst i Overhalla. Først på 1800-tallet gikk det årlig med ca. 5000 tømmerstokker (ungskog) til laksegårder. Som årene

gikk ble det andre fangstmetoder. Engelske sportsfiskere kom rundt 1830. Det var starten på et fiske som har eventyret i seg. Etter hvert ble registrert hvilke fangster som ble gjort. Statis-

tikk, som ikke kan gjengis her og nå, vil vise store variasjoner i antall kilo fra år til år.

Tømmerfløyting skapte store problemer for laksefiskerne. En av de som gjennom 30 somrefisken nær i sagt laksens hovedkvarter, under Fiskumfossen i Harran, tok kontakt med Fellesfløtningen. De tok hensyn, og endret sine rutiner.

Namsen ble uten tømmer først på 1970-tallet. Det hadde ikke sammenheng med at vassdraget ble regulert. Regulering blir stikkordet ved det jeg skriver videre.

DET ER nemlig slik, uansett hva Rieber-Mohn eller andre måtte mene, at det er Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk/Staten som reddet laksefisket i Namsen. Det er sjelden eller for ikke å si aldri at noen nevner det meget positive ved om minstevannføring på 50 kubikkmeter vatn pr. sekund ved Fiskumfossen. Sjølsagt er det i en tørrsommer at dette vil merkes best. Det er under en langvarig tørkeperiode en absolutt forutsetning at man har denne avtalen.

DET var etter at Den store overføring på slutten av 1950-årene man ble enige om ordningen. Fra tidligere forelå et såkalt «gentlemen's agreement» om en minstevannføring på 30 kubikkmeter pr. sekund på den lakseførende strekning. Man

hadde også en pasus om minstevannføring ved Bjørnstad på 13 kubikkmeter pr. sekund.

Målinger har vist at minstevannføring før regulering kom ned i 13 kubikkmeter pr. sekund ved Fiskumfoss, ja kanskje noe mindre også. Enhver laksefisker vil forstå at fisket da nærmest måtte ha foregått på land.

Det var, for å si det helt klart og tydelig, helt håpløst å fiske laks blant annet i 1930. Noen av oss husker også tørrsommere 1960. Uten regulering kunne da både Munck Jensen og andre entusiaster fra Danmark like snart fisket i Magerelva.

FORBYGGING ved Namsen har også delvis vært et hett tema. La meg bare minne om at fylkesmann Gustav Sjaastad på 1960-tallet sto på for å redde elvemælene i Overhalla, og at det i første hand ble brukt 25 millioner kroner på forbygging. Ingen har kunne påvise at dette har stoppet laksens vandring. For noen år tilbake var det planer om forbygging nord for Medjå bru i Grong. Da ble det et ramaskrik om at laksefisket ville bli ødelagt. Planene for utvidelse av E6 (ved utfylling av stein i Namsen) ble stoppet. En høgst nødvendig utbedring av Europavegen kom aldri gang.

Jeg ser at man ikke vet hvor steinmassene som skal tas ut i Heimdalshaugen (radaranlegg) kan plasseres.

